

مجموعه

ققنوسان آسمان

(خاطرات جمعی از خلبانان نیروی هوایی در دوران دفاع مقدس)

جلد ۳

(خلبان هوشنگ آقاسی بیک)

بها نعلام:

مهدی بابا حمیدی

مرکز انتشارات و ابروی ایاجا

تهران - زمستان ۱۳۹۶

سیرشناسه	: آقاسی بیگ، هوشنگ، ۱۳۲۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: فاطرات خلبان هوشنگ آقاسی بیگ / ویراستاران ادبی: علی مهدیزاده، مینا مجلسی؛ ویراستار تخصصی: رضا رمضانی فر، علیرضا شریفی.
مشخصات نشر	: تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، نیروی هوایی، مرکز انتشارات راهبردی نهاد، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۸۸ ص، ۱ مصور، ۹/۵×۱۹ س.م.
فروست	: مجموعه ققنوسان آسمانی، ج ۳، به اهتمام مهدی بابامحمودی.
شابک	: 978-600-8489-53-5: دوره؛ 978-600-8489-44-3: ۱۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: آقاسی بیگ، هوشنگ، ۱۳۲۳ - -- فاطرات
موضوع	: خلبانهای نظامی -- ایران -- فاطرات
موضوع	: Air pilots, Military-- Iran -- Diaries
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- عملیات هوایی ایران
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Aerial operations, Iranian
شنا	: (رمضانی فر، رضا، ۱۳۳۳ -، ویراستار
شبه اخذ	: شریفی، علیرضا، ۱۳۴۲ -، ویراستار
شناسه اخذده	: بابا، محمود، مهدی، ۱۳۶۱ -
شناسه اخذده	: بان، ارگه، نیروی هوایی، مرکز مطالعات راهبردی نهاد، مرکز انتشارات
شناسه اخذده	: مهم، ققنوسان آسمانی، ج ۳.
زده بندی گلگه	: ۱۳۰۶، ج ۳، ۱۶۶۸/ DS
زده بندی دیویتی	: ۱۵۵/۰۱، ۳۰۹۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۵۲۰۴۹

مجموعه ققنوسان آسمانی

(خاطرات جمعی از خلبانان نیروی هوایی ایران - دفاع مقدس)

جلد سوم: خلبان هوشنگ آقاسی بیگ

به اهتمام: مهدی بابا محمودی

ویراستاران ادبی: علی مهدیزاده - مینا مجلسی

ویراستار تخصصی: رضا رمضانی فر - علیرضا شریفی

ناظر ویراستار: مرتضی چشمه نور

طراح جلد: محمدحسین اردستانی

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۶

ناشر: مرکز انتشارات راهبردی نهاد

مجری طرح: انتشارات پشتیبان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

آدرس: تهران، خیابان پیروزی، ستاد فرماندهی نیروی هوایی ارتش ج.ا.ا.

مرکز مطالعات راهبردی نهاد

مقدمه

با آغاز حمله سراسری عراق به خاک ایران، با توجه به مشکلات پیشروی نیروی زمینی ارتش ترخیص تعدادی از نیروهای وظیفه، درخواست‌های مکرر جابه‌جایی کارکنان، دوری لشکرها از مناطق درگیری و تصفیه برخی فرماندهان و افسران ارشد و گرفتاری سپاه پاسداران در درگیری با عراق، در جدایی طلب، در کنار کودتای فرمایشی صدام-بختیار به نام طلب برای زمین‌گیر کردن لشکر ۹۲ زرهی ایران و نیروی هوایی، ویژه پایگاه انقلابی شهید نوژه همدان باعث شد، عملیات ۱۲ لشکر زرهی، مکانیزه و پیاده عراق به همراه تیپ‌های مستقر در برابر خود، نیروی قدرتمند پیاده و زرهی ندیدند و صرفاً باقی‌مانده لشکرهای ۹۲ زرهی اهواز، ۸۱ کرمانشاه، تیپ ۸۴ حرم‌آباد و ۲۸ کردستان در کنار نفرات سپاه و مردمی تنها با گریز از آن خود توانستند از سرعت پیشروی دشمن کم کنند.

در اینجا بود که فرمانده دلیر نیروی هوایی شهید فکوری تنها چاره‌ی کار را در استفاده گسترده از نیروی هوایی دید. اما به راستی چه کسانی نیروهای مسلح زرهی و مکانیزه عراق را متوقف کردند؟

نیروی هوایی پس از آن‌که حمله غافلگیرانه نیروی هوایی عراق را دفع کرد و بالعکس در روز اول مهر با ۳۲۰

سورتنی پرواز پشتیبانی و بمباران، این نیروی دشمن را به لاک دفاعی برد. فرمانده مقتدر نیروی هوایی سه اقدام زیر را در دستور کار خلبانان خود قرارداد.

- اول، نابودی تأسیسات پشتیبانی ارتش عراق نظیر پالایشگاه‌ها و نیروگاه‌ها (عراق با بمباران پالایشگاه آبادان و برخی اهداف اقتصادی، این کار را از روز اول جنگ شروع کرده بود) چرا که مطابق گزارش‌های اداره دوم ارتش، ماشین جنگی مکانیزه عراق به‌شدت وابسته به روغن‌های صنعتی، بنزین و گازوئیل بود و هرگونه اختلال در لجستیک این نیرو می‌توانست سرعت تانک‌ها، نفربرها و هزاران خودروی لکه‌ی مکانیزه را که به‌سرعت در حال پخش‌شدن در دشت سوریه و استان‌های غربی بودند بگیرد.

- دوم، نیروی هوایی عراق هنوز با نیمه‌کاره توان خود قادر به صدمه‌زدن به شهرها و صنایع داخلی ایران بود. این اتفاق در صورت رخ دادن می‌توانست نه تنها مانع جابه‌جایی لشکرهای ارتش و رسیدن صدها هزار تانک و نفربر به خطوط مناطق درگیری شود بلکه ایران بدون یاور و تنها را از صنایع مادر (خودروسازی، ماشین‌سازی، فولاد و صنایع نظامی) محروم کند. مضافاً این‌که بنادر و صنایع صادرات نفت ما تنها با اندکی تلنگر می‌توانستند غیرفعال

شوند و آنگاه این فشار اقتصادی بود که ما را از ادامه جنگ باز می‌داشت (اگر چه صدام از سال ۶۲ به بعد تنها در همین بخش به ایران فشار آورد ولی علیرغم کمک‌های منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای زیادی که به او شد تا آخر جنگ، توفیق زیادی بدست نیاورد).

- سوم، باید ستون‌های زرهی و مراکز تجمع لشکرهای عراق و مراکز فرماندهی سپاه‌های دوم و سوم به شدت مورد حمله قرار می‌گرفت چراکه بیش از چهار هزار تانک و قریب زرهی را نمی‌شد با روش دیگری متوقف کرد.

روز سوم، بیش از ۱۵۰ هواپیما از پایگاه‌های مهرآباد، تبریز، همدان، دزفول و بوشهر برای بمباران اهداف مختلف از پایگاه‌ها و پالایشگاه‌هایی در شمال عراق تا تأسیسات بندری و نفتی در جنوب آن کشور و از نیروهای متجاوز لشکر هفتم پیاده، عراق در کردستان تا تانک‌های لشکر سه زرهی در جنوب خوزستان را مورد حمله قرار دادند. گردان‌های هوایی ارتش در پشت سر خود خطی از نابودی و آتش برای متجاوزان برجا گذاشتند، اما دشمن نیز بیکار نبود. پدافندهای موشکی و توپخانه‌ای در خاک عراق با آتش بسیار فشرده در کنار رهگیری هوایی، چند هواپیمای ایرانی را ساقط کردند و در روی زمین نیز لشکرهای زرهی و مکانیزه با هزاران اسلحه ریز و درشت

خلبانان شجاعی را که با کاستن از ارتفاع به سطح ۱۰ تا ۲۰ متری به دنبال غافلگیر کردن دشمن بودند، هدف قرار می دادند.

مطابق آموخته های کلاسیک، هوایمای گران قیمت و ملبان گران قیمت تر آن نباید با نزدیک شدن به نیروهای سطحی خود را به خطر بیندازد چرا که بی اغراق یک فانتوم دو سالش ارزشی بیش از ۵۰ تانک و نفربر زرهی و سرتاسر را می برد، اما در آن شرایط چاره ای جز این نبود. شهرهای ارزشمند مردم بی دفاع در صورت اندکی تعلل به جنگ اهریمن گرفتار می شدند. در آن سوی میدان هوایمای قدرتمند «اف-۱۴» یا همان تامکت در نبردهایی یک طرفه دسته دسته میگرها و سوخوهای عراقی را در خاک ایران سرنگون می کرد.

در دو مهر و در یک مورد ویژه، خان مای و کمک خلبان مسبوق (از بهترین های تامکت) از فاصله ۱۰ مایلی تنها با یک موشک فونیکس، سه هوایمای عراقی را به نزدیک هم پرواز می کردند، در آسمان متلاشی کردند. آن روز تامکت ها سه هوایمای دیگر را نیز از بین بردند.

لازم به ذکر است که «اف-۱۴» با موشک افسانه ای فونیکس به معنای ققنوس قادر به ردیابی اهدافی از حدود ۳۰۰ کیلومتری و قفل راداری و شلیک بین ۱۵۰ تا

۲۰۰ کیلومتری بود و قرار بود ایران با کمک این هواپیماها در صورت حمله گسترده شوروی به خلیج همیشه فارس، تا رسیدن نیروهای هوایی ناتو و آمریکا مانع نیروی هوایی ارتش سرخ شود. این هواپیما آنقدر پیچیده بود که حتی نیروی دریایی آمریکا در به کارگیری آن مشکل داشت و همواره نیمی از ناوگان «اف-۱۴» آن کشور زمین گیر بود.

اما یک اصلاً گمان نمی برد ایران حتی قادر به استفاده از یک فروند از این رادار پرنده که مجهز به بهترین رایانه عصر خود بود باشد، اما هنگامی که مشاهده کرد در روز اول جنگ ایران حدود ۱۵ فروند «اف-۱۴» را به پرواز درآورده، پی برد که نیروی هوایی عراق روزهای بسیار سختی را در پیش روی «س»

تامکت‌ها در شش ماه اول جنگ ۲۰ هزار ساعت پرواز بدون حتی یک تلفات داشتند. با روایی نخستین تامکت ایران به اشتباه توسط پدافند خودی زده شد، اما نخستین سقوط رسمی «اف-۱۴» توسط یک خلبان ایرانی با هواپیمای «میگ-۲۱» در آبان سال ۶۰ ثبت شد و تا آن زمان خلبانان ایرانی این شاهین قدرتمند، بیش از ۷۰ هواپیمای عراقی را ساقط کرده بود.

تقدیر چنین بود که ملت زجر کشیده عراق، ۱۱ سال قبل از حمله آمریکا و ناتو، در دوم تا هفدهم مهر ۱۳۵۹

طعم تلخ زندگی در زیر بمباران‌های گسترده، شکسته‌شدن مکرر دیوار صوتی، خاموشی‌های پی‌درپی، صف‌های طولانی بنزین و از دست‌دادن پل‌ها و جاده‌ها را به‌چشد. پتروشیمی‌زیر، تلمبه‌خانه‌های فاو، پالایشگاه کرکوک، مخازن ده‌ها هزار تنی سوخت، تأسیسات اربیل، بنادر و تأسیسات الامیه و ام‌القصر، نیروگاه‌ها، باراندازها و تأسیسات نازی البکر همگی مورد حمله قرار گرفتند تا جایی که حتی آن‌گفت صنعت نفت عراق روی «ویلچر» نشست! به همین دلیل از هفته دوم جنگ، اعراب جنوب خلیج فارس و دنبال سوخت‌رسانی به عراق رفتند که البته نیروی هوایی ایران، کرمان‌ای، ریخت آن‌ها را هم از بمب بی‌نصیب نگذاشت. در حقیقت نابودی منابع درآمدی عراق که از مرز کویت و اردن وارد می‌شد، سبب شد که عراق تا آخر جنگ وامدار اعراب باشد و خود را نجات دهد.

در روز پنجم جنگ، نیویورک تایمز گزارش داد که عراق دیگر نفتی برای صادرات ندارد و همان روز، سازمان پست نیز گزارش داد که تولید ۳/۵ میلیون بشکه نفت روزانه عراق قطع شده است. خروج عراق از بازار نفت، قیمت این ماده استراتژیک را تا هشت دلار در هر بشکه افزایش داد این در حالی بود که غرب که از حمله عراق به

ایران با خبر بود، مخازن اصلی خود را مملو از نفت کرده بود.

با پایان هفته اول نبرد و شجاعت مثال‌زدنی خلبانانی نظیر «علیرضا یاسینی»، «محمود اسکندری»، «عباس دوران»، «مصطفی اردستانی»، «فرج‌الله براتپور»، «علی بختیاری»، «اکبر توانگریان»، «اقبال دوگانه»، «علی مسبوق»، «صمدی لا زاده»، «یدالله خلیلی»، «یدالله جوادپور» و صدها نفر در دسرنهاجا، اکنون صدام از حمله خود پشیمان‌شده و ضمن فرستادن اشیاء به آن‌هایی که او را به این مهلکه انداخته بودند، در سیاست‌مداران منطقه درخواست میانجیگری می‌کرد، برای صلح، خروج از جنگ و تلاش برای سیاسی کردن بحث آنچه را که با جنگ نتوانسته‌اند بدست آورند، پشت میز مذاکره، دیپلماسی بدست آورد. در این شرایط بود که مقامات مسئول و نظامیان که می‌دیدند شرایط در میان‌مدت به زیان اشیاء عراق است این درخواست‌ها را منوط به بازگشت عراق به پشت مرزهای بین‌المللی می‌کردند. در این روزها هند، نیروی زمینی عراق متوقف نشده بود. لشکر ۵ مکانیزه عراق به‌ساده اهواز-خرمشهر را قطع کرده و در غرب شهرهای ایلام و قصرشیرین در یک قدمی محاصره و سقوط قرارداداشتند. لشکرهای یک، سه، نه و ده عراق از سپاه سوم عمیق‌ترین

پیشرفت را در خاک ایران داشتند اگرچه صدمات فراوانی نیز متحمل شده بودند. لشکر ۹۲ زرهی اهواز با عقب‌نشینی منظم و با برنامه (بسیاری از مردان این لشکر حتی ماه دوم جنگ را ندیدند) فرصتی مناسب را به سبیل نیروهای دوطالب و لشکرهای کمکی ۷۷ خراسان و ۱۶ زرهی قزوین برای کنترل جنگ بود. تکاوران تیپ ۵۵ هواپرد، تکاوران دریایی، نیروهای از جان گذشته سپاه و تکاوران نواح نیز بخشی کم تعداد، اما بسیار مؤثر را در برابر بیش از ۱۵۰ هزار عراقی در جنوب تشکیل دادند که با کمک آتش مؤثر هوانیروز و تانک‌ها و وحدتی و فانتوم‌های بوشهری و تامکت‌های اصفهان و سیرا، داغ تصرف کامل اهواز، آبادان، خرمشهر، بندر امام و تاسیسات نفتی اصلی خوزستان را به دل بستی‌ها گذاشتند و این چنین بود که حماسه‌های پایان‌ناپذیر نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران کلید خورد و تا هشت سال آینده ادامه یافت.

ایران اسلامی اکنون به یاد آن مردان و آن ۱۸ تن شهید خلبان در سه ماهه اول جنگ خود حماسه‌ای ماندگار و مقاومت و شکوه ایثار از خود برای تاریخ به یادگار دارد.